

ANSALONGA

Poble andorrà, agregat d'Ordino, prop del riu Valira del Nord i de la seva ribera, que el camí remunta pujant d'Ordino cap al Serrat.

PRON. MOD. *ansalón̄ga* o *ənsalón̄ga* allí, a Ordino i a La Maçana, 1933.

DOC. ANT. *Insolalonga* 1176 (Valls Tab., *Valls Pir.*: Andorra, p. 400), dada que malauradament era i restà hapax llavors i en recerques posteriors. D'aquí els dubtes amb què accepto l'etimologia *Insula longa* en E. T. C. II, 27 i 32n. —partint de *INSULA* en el sentit de prats de ribera, travessats per braços de riu o rierols que sovint s'hi formen pels aiguats i sobreexicides; dubtes suscitats per les anomalies de detall, que no són fortes, però s'hi sumen.

A la p. 27 justifico el tractament cultista amb -NS conservada i sense pèrdua de la vocal posttònica; igualment tenim en un doc. relatiu a Civís, poble urgellenc tocant a Andorra: «--- ix al prat de la *insola*» 1518 (*Spill Cbò.* 87r^o); «*la Insola*» sengles indrets de Betesa, Noals, Benés (o Sarroca de Bellera) i Beranui; i *Les Insoles* a St. Orenç (xix, 100, 131, 173, 17, 53, 96) tots ells vora un barranquet, i en terra de prats; *La Insola* riuert arag. del te. de Bergua (1.ª Reun. Top. *Pir.* 105); *Les Insules*, prop de la Noguera, a Talarn (xviii, 97.22); *la Insula* entre La Nou i la Clusa (C. A. Torras, *Bergd.*, 110). *L'Insoleta* vora el barranc de la Peguera, i més aigües amunt *Las Insoles*, te. Betesa (rbg.) ja en un capbreu de 1616.

Ansalonga fóra, doncs, una «ínsula» llarga, cosa ben natural al llarg dels prats d'un riberal profund i ben prolongat, i al llarg del camí d'una de les dues riberes principals d'Andorra. Cert que a aquell escrípol aquí s'ajunta l'eliminació del -LA- de *INSULA*, si bé això pot ser per l'haploglògia *la-ló*; però encara s'hi acumula la inicial, A-, ja no I-, si bé tanmateix això també es pot documentar amb paral·lels irrecusables: *L'Ansòla* a l'esq. del Segre (enfront de C. de Nargó) (xviii, 62); *Les Ansoles* en el te. de Jou (V. d'Aneu) són terres que han quedat colgades per la tolla de la Noguera, a la r. d'Escalarre (1962); *Les Ansòles* prats d'Isil vora el riu d'Airoto; i allí mateix, però barranc amunt, *l'Ansòla des Llosers* (xx, 176, 177).

Tot s'explica, sí; però són tantes coses... I és que també es veu una altra obertura. *Ansa* 'nansa', 'baga ferma per empunyar un objecte', també s'ha usat en toponímia per a comparacions topogràfiques, amb paratges en curvatura; collades de muntanya, com vaig demostrar donant l'etimologia del poble de *Bonansa*, a l'alta Ribagorça (E. T. C. II, 66-67, i art. infra); *Era Ansa dera Caudèra* a la V. d'Aran (alt Varradòs); Borda d'*Anselles* a Casterner de les Olles; *l'Ansa de l'Arc*, cap amunt de la Serra de Xortà (te. Castell-de-Castells, xxiv, 163.10). Per al nom andorrà, no veiem collada possible ni collet pròxim, però és que també s'ha dit de llocs amb curvatura d'altres menes: *Ance* és un mun. bearnès 4 k. NE. d'Aramits en Baretous, nom que apareix escrit amb -s- antiga en la documentació medieval (quatre mencions des del S. XIII al XVII:

PRaymond, *Di. Top. BPyr.*), vora l'important riuert Vert, arran d'una llarga corba que descriu aquest riu.

¿Com anul·laríem, però, la força persuasiva de tants paral·lels favorables a *INSULA*, com hem aplegat més amunt? I el del Bearn a còpia de voler persuadir-nos, el que ens dona és una explicació dels escrípols més fundats que condicionaven l'altra. És justament perquè *ANSA* també s'aplicà a curves d'un riu, que un etimològic *ensola-longa* (amb *in-* retocat com *en-* per la vasta repetició del prefix *En-* de NLL), es canvià en *ans(ol)alonga*; i que les *insoles* → *ensoles* d'Isil i de Nargó es tornaren *Ansoles*.

I de tota manera ara en tenim més dades. Que acaben de descartar l'etimologia *ansa* i confirmar la base *INSULA LONGA*, un poc trivialitzada: «a *Ensalonga*, Aleu Bertrana», «apud Ordineu Bertrandus de *SSalonga*» censos dels Ss. XIII-XIV (cop. xv), «I. de *Salonga*» any 1231, segons Baraut (*Cart. d'Andorra* I, 142.43, 142.16, 111.30), que també confirma la forma més antiga ja llegida per Valls i T.: «*Insola Longa* de Ordínanu» (ibid. I, 76).

Ansarolla pda. de Cervera Mac., V. *Atzaró* *L'Ansari* o *Els (L)ansarins*, partida de Bocairant (xxxiv, 44.12). Hisp.-àr. *al-ansari* «un fruit qui mûrit au mois de juin» derivat de *al-ansara* «la Pentecôte», mot que Dozy (*Suppl.* II, 131) i *Gloss.* 136ss. dona com a manlleu de l'hebreu (deu ser-ho car no té pròpiament arrel en àrab): només *ansur* 'element' (*RMA* «elementum» 146 i 362) que també és hebraic.

L'Ansarrellar (Beniarrés, xxxiii, 63.16) deriv. d'una variant del nom de planta *serrello* (*DECat* VII, 850 b52).

Anselles, Casterner (xix, 181.6), veg. *Encelles* (o cf. *Ansalonga*?).

Ansenal, Mas d'~, te. Alcoi (*BDLC* XII, 1922, 314). D'una variant del cat. ant. *darassenal* o *daressenal*, que ve de l'àr. *dār as-sanā* 'casa de la fabricació'; veg. documentació de les variants antigues d'aquest arabisme a l'article *drassana* del *DECat* (III, 199b48ss., 200a 1ss.).

Anseneta (Benifato), V. *Atzeneta*

ANSERALL

Poble de l'Urgellet, pocs k. al N. de la Seu d'Urgell. PRON. MOD. *anserall* a la Seu (1920); id. 1935 allí, i al poble mateix i a mitja dotzena de pobles de la rodalia.

DOC. ANT. *Enseraill* a. 964, *Marca Hi.* 884; «Sig. Arnaldi Bexesarii; Sig. Ferrer de *Anseral* ---» 1144 (*Cart.* Tavèrnoles, 136(2)); «Canals de la Solana d'*En Sarall*», junt amb noms del te. de Norís, *Spill de Castellbò*, a. 1518, f° 55r^o; «hun home appellat en Tolra de Besqueran --- posaren-lo en un pal en lo riu que és entre *An-Sarrabill* e lo monestir de Sanct Cerni» ibid. (s. v. Castellciutat, f° 79v^o); «lo riu ---» és, evidentment la Valira.